herpy

FIRFISLER

## Yellow Tegu

# *Salvator duseni*

*Salvator duseni* er en dagaktiv, jordlevende tegu fra savannene i det sentrale Brasil og Paraguay. Den er mindre enn de to kjente teguene *Salvator merianae* og *Salvator rufescens*, har mørkt hode og mørke bein og er gul og svart på kroppen. Det finnes nesten ingen kunnskap om stell og pleie i fangenskap, og arten er ikke tilgjengelig i handelen.

Familie: Teiidae  Tidligere navn: *Tupinambis duseni*

**FAKTABOKS**

### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **41 cm**<br>snute-kloakk-lengde |
| Levealder | **15-20 år** |
| Aktiv | **Om dagen** |
| Levevis | **Bakkelevende og gravende** |
| Biotop | **Savanne** |
| Vanskelighetsgrad | **Ekspert** |

### STELL

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **250 × 125 × 125 cm**<br>L × B × H for 1 voksent dyr |
| Temperatur, dag | **24-35 °C** |
| Varmeplass | **52-57 °C** |
| Temperatur, natt | **20-23 °C** |
| Luftfuktighet | **70-80 %** |
| Vann | **Vannskål** |
| UVB | **Nødvendig**<br>Ferguson-sone 3 |
| Kosthold | **Insekter, frukt, planter, virveldyr og mark/snegler** |
| Holdes | **Alene** |

### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Eggleggende** |
| Kullstørrelse | **36 egg** |
| Inkubasjon | **40-75 dager**<br>ved 29-30 °C |

### VERN OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Liste II** |
| EU-vedlegg | **Vedlegg B** |
| IUCN | **Livskraftig (LC)** |

## Om arten

*Salvator duseni* er en mellomstor tegu, en kraftig, dagaktiv øgle med trekantet hode, muskuløse bein og lang hale. Den måler opptil 41 cm fra snute til kloakk; den samlede lengden inkludert hale er ikke dokumentert. Hode og bein er mørke, mørkest ytterst på snuten, og kroppen er tegnet i gult og svart. Arten ble beskrevet i 1910 som *Tupinambis duseni* og har navn etter den svenske botanikeren Per Dusén, som samlet inn typeeksemplaret. I 2012 ble *Salvator* skilt ut fra *Tupinambis* som egen slekt, og siden har arten hett *Salvator duseni*.

Taksonomien har vært omstridt. Arten ble i 1973 slått sammen med *Salvator rufescens*, og først i 2004 ble de to igjen anerkjent som hver sin art. De er genetisk svært like, men skiller seg i bygning og skjellmønster. I deler av Goiás i Brasil lever den side om side med *Tupinambis teguixin* og *Salvator merianae*.

Arten finnes ikke i handelen, og stell og pleie er så godt som ikke beskrevet. Tallene for hold i fangenskap er derfor hentet fra de to nært beslektede, større teguene *Salvator merianae* og *Salvator rufescens*.

# Utbredelse og leveområde

*Salvator duseni* finnes i det sentrale og sørøstlige Brasil og i Paraguay. I Brasil er den kjent fra delstatene Goiás, Mato Grosso, Mato Grosso do Sul, Minas Gerais, det sørlige Bahia, det sørlige Tocantins, Paraná og Distrito Federal. Typelokaliteten er Paraná. Arten finnes sannsynligvis også i Bolivia, men det er ikke bekreftet.

> **Naturlig utbredelse:** Brasil og Paraguay.

### LEVEOMRÅDE

Arten lever i savanne, i Brasil særlig i cerradoen: åpent land med gress, busker og spredte trær, der året deles i en våt og en tørr årstid. Den er dagaktiv og lever på bakken. Det er ikke dokumentert om den går i vinterdvale.

*S. duseni* er altetende og lever av planter, virvelløse dyr og små virveldyr; hvor stor del de enkelte fôremnene utgjør, er ikke undersøkt. Hunnen legger egg, omtrent 36 i et kull.

Les mer: Vinterdvale og årstider

# Stell

### TERRARIET

Det finnes nesten ingen kunnskap om stell og pleie av *Salvator duseni*, og arten finnes ikke i handelen. Stell og pleie bygger på at den er en jordlevende, dagaktiv tegu fra savanne, og alle tall for hold i fangenskap er hentet fra de nært beslektede *Salvator merianae* og *Salvator rufescens*.

En tommelfingerregel for teguer er et terrarium på minst 6 × 3 × 3 ganger dyrets lengde fra snute til kloakk. For en voksen *S. duseni* gir det et terrarium på minst 250 × 125 × 125 cm (lengde × bredde × høyde). Så store terrarier må bygges eller bestilles spesielt. Større er bedre.

Dyret graver, så bunnen er den viktigste delen av innredningen. Gi et lag på 30-60 cm, i det minste i den ene enden. En blanding av ca. 40 % gjødselfri hagejord, 40 % kokosfiber og 20 % lekesand med et lag løv oppå holder på fuktigheten og er god å grave i. Unngå ren sand, pottejord med tilsetninger og spon av furu og gran. Skift hele bunnen minst hvert kvartal.

Terrariet må ha dører i fronten og nett i toppen, og alle lamper må sitte fast og være skjermet, for teguer velter dem. Gi en skjulekasse med fuktig sphagnum og flere tørre skjul. Dyret holdes enkeltvis. To dyr av samme kjønn kan gå sammen i et terrarium som er dobbelt så stort, men det går ikke alltid bra. En hann og en hunn holdes ikke sammen, og små dyr holdes ikke sammen med store.

### TEMPERATUR

Solplassen skal ha en overflatetemperatur på 52-57 °C, målt med et infrarødt termometer. Den varme siden er 32-35 °C og den kjølige siden 24-29 °C. Om natten slukkes lys og varme, slik at temperaturen faller til 20-23 °C. Bruk halogenspots eller glødepærer, gjerne flere tett sammen, slik at et voksent dyr varmes jevnt over hele kroppen. Keramiske varmeelementer og varmematter er for svake til solplassen.

Solplassen skal ligge i den ene enden, slik at dyret kan velge mellom varmt og kjølig. Sitter dyret mørkt og sløvt under lampen hele dagen, eller spiser det ikke, er solplassen for kald. Det er ikke dokumentert om arten går i vinterdvale i naturen. Dyret holdes aktivt, fôret og oppvarmet hele året. De nært beslektede teguene går i vinterdvale, og hos dem følger paringen etter dvalen.

Les mer: Varme og temperatur

### LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være 70-80 %. Hold bunnen fuktig, men ikke gjørmete, ved å vanne den ukentlig, og spray terrariet daglig. Den varme enden skal være tørr og luftig, mens skjulekassen med fuktig sphagnum og den dype bunnen gir de fuktige stedene. Mål med to hygrometre, ett i hver ende. Dyret skal alltid ha ferskt drikkevann i en stor, lav skål, som skiftes daglig.

### LYS OG UVB

*Salvator duseni* er dagaktiv og trenger sterkt lys og UVB 12-14 timer om dagen. I tillegg til varmepærene må terrariet ha kraftig dagslys, og direkte sol i et sikret utendørs bur er et godt supplement når været tillater det.

Teguer hører til Ferguson-sone 3. Bruk et T5 HO-rør på 10-14 % i en armatur med reflektor over solplassen, slik at røret dekker omtrent halvparten av terrariets lengde. Målet er en UV-indeks på 3-4 på solplassen og lavere andre steder. Uten nett er avstanden mellom rør og rygg typisk 43-55 cm avhengig av røret; nett tar en del av UVB-strålingen, og da må avstanden være kortere. Rørene mister effekt og byttes etter produsentens anvisning. Uten UVB får dyret mangel på D-vitamin og beinsykdom.

Les mer: Lys og UVB

### FÔRING

Teguer er altetende, og kosten hos *Salvator duseni* består av planter, virvelløse dyr og små virveldyr. Fôringen følger reglene for de nært beslektede teguene. Voksne dyr får omtrent 60 % animalsk føde, 30 % grønnsaker og 10 % frukt. Unger i det første året får omtrent 90 % animalsk føde, mest insekter, og 10 % grønt. Frukt gis sparsomt, for dyret blir lett feit.

Unger opptil 6 måneder fôres 5 ganger i uken, 7-12 måneder 4 ganger, 1-2 år 3 ganger og voksne 2 ganger i uken. Porsjonen er omtrent like stor som dyrets hodeskalle, og hele byttedyr skal være litt mindre enn hodeskallen, for dyret tygger ikke maten.

Gi kakerlakker, sirisser, gresshopper, melorm, meitemark og snegler, kyllinger, vaktler, mus, rotter, hele fisker og reker. Hele byttedyr er bedre enn kjøtt, fordi de inneholder kalk. Hakket kjøtt og insekter støves med kalk og multivitamin. Egg og fisk gis kokt: rå eggehvite inneholder avidin, som hindrer opptaket av biotin, og noen fisker inneholder tiaminase, som bryter ned B1-vitamin. Grønt er løvetann, grønnkål og andre kålsorter, gulrot, squash og gresskar. Gi aldri avokado, løk, spinat, salat, brokkoli eller aubergine.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

### ATFERD OG HÅNDTERING

Teguer er intelligente, nysgjerrige og kan bli tamme, men *Salvator duseni* er et vilt dyr, og temperamentet i fangenskap er ikke beskrevet. Utamme dyr forsvarer seg med bitt og slag med halen, og et voksent dyr har et kraftig bitt og skarpe klør. Dyret temmes med rolig og regelmessig håndtering fra ung alder. Nærm deg fra siden og ikke ovenfra, og rør aldri dyret mens det sitter i skjulet sitt.

Når teguer er halvannet til to år gamle, går de gjennom en periode på noen måneder der de er forsvarsberedte og hissige, selv om de tidligere var tamme. Gi dem ro og plass. Vask hendene etter kontakt med dyret og terrariet, for *Salmonella* er vanlig hos krypdyr.

Les mer: Karantene og hygiene

## Avl

### KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnsforskjeller, kjønnsmodning og alder eller størrelse ved første avl er ikke dokumentert for arten. Hos de nært beslektede *Salvator merianae* og *Salvator rufescens* er hannene vesentlig større enn hunnene og får store kinn, og dyrene er kjønnsmodne omkring 3 års alder.

### PARRING

Paringen er ikke beskrevet for arten. Hos de nært beslektede teguene skjer den om våren etter vinterdvalen. Hannen og hunnen holdes adskilt utenom paringstiden og settes sammen under oppsyn når de er våkne og spiser igjen.

### EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger egg; et kull er på omtrent 36. Antall kull per år er ikke dokumentert for arten. Hos *Salvator merianae* legges eggene i et reir av tørt gress, kvister og blader i jorden, så en hunn må ha et dypt, fuktig gravelag, tørt reirmateriale og ro.

### INKUBASJON

Rugetid og temperatur er ikke dokumentert for arten, så tallene er hentet fra *Salvator merianae*. Eggene klekkes etter 40-75 dager, og en stabil temperatur omkring 29 °C gir flest klekte egg og de største ungene.

### OPPDRETT AV UNGER

Oppdrett av arten er ikke beskrevet. Ungene av de beslektede teguene vokser raskt og trenger insekter og små byttedyr, kalk, UVB og rikelig med varme. Hold dem adskilt etter størrelse, fordi store dyr kan spise små.

## Helse og vanlige feil

Helseproblemene er ikke beskrevet for arten. Hos teguer skyldes de fleste problemer feil i stell og pleie:

- Metabolsk beinsykdom ved for lite kalk, D-vitamin eller UVB.
- Overvekt ved for mye fett kjøtt og frukt og for lite bevegelse. Vei dyret jevnlig.
- Luftveisinfeksjoner ved for lav temperatur eller en bunn som er konstant våt.
- Brannskader hvis dyret kan nå varmepærene. Skjerm dem.
- Innvollsorm og andre parasitter, særlig hos viltfangede dyr. Nye dyr bør stå i karantene og få en avføringsprøve undersøkt.
- Eggleggingsbesvær hos hunner uten et egnet sted å grave.

Dyret må til en dyrlege med erfaring med krypdyr hvis det går ned i vekt, slutter å spise, puster med åpen munn eller virker sløvt.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

### Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.